

Λορέντζος Μαβίλης

**ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ, ΠΟΙΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΣΚΑΚΙΣΤΗΣ**

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΥ
Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης

Το 2012 συμπληρώνονται εκατό χρόνια από το θάνατο του Λορέντζου Μαβίλη, Κερκυραίου διανοούμενου και βουλευτή, που σκοτώθηκε πολεμώντας στην πρώτη γραμμή για την απελευθέρωση της Ηπείρου το 1912.

Ο "παιχνιδιάρης όσο και βαθύς στην πέννα Μαβίλης" (όπως τον «πειράζει» σε σχόλιό της στο περιοδικό «Νουμάς» η Κερκυραία Ειρήνη Ζαβιτζιάνου -Δενδρινού) γεννήθηκε το 1860 στην Ιθάκη, όπου υπηρετούσε τότε ο δικαστικός πατέρας του. Φοίτησε στο γυμνάσιο της Κέρκυρας. Ο φιλόλογος του γυμνασίου τον ξεχώρισε και τον έφερε δεκαπεντάχρονο στη λέσχη της «Αναγνωστικής Εταιρείας Κέρκυρας». Στις αίθουσες του παλιότερου αυτού από τα ελληνικά πνευματικά ιδρύματα γνώρισε τον Ιάκωβο Πολυλά, το Γεράσιμο Μαρκορά και άλλους παλιούς φίλους του Σολωμού. Γύμνασε το πνεύμα του μαζί τους: στα διαβάσματα, στις συγγραφές και στο παιχνίδι του σκακιού. Ένα παιχνίδι που μόλις είχε ξεκινήσει να παίζεται στη νέα Ελλάδα.

Μετά το γυμνάσιο, έφυγε στην Αθήνα για σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου, αλλά δεν παρέμεινε πάνω από ένα έτος (1877-78) γιατί θέλησε να συνεχίσει στα γερμανικά πανεπιστήμια, όπου τον τραβούσε η αγάπη του προς τους Γερμανούς ιδεαλιστές φιλοσόφους και η ελεύθερη φοιτητική ζωή.

Στο πανεπιστήμιο του Μονάχου γράφτηκε το 1878. Δεν υπήρχε ακόμα σκακιστικός σύλλογος για να μπορούν να παίζουν οι φοιτητές σκάκι, στο οποίο ο Μαβίλης ήταν ήδη ισχυρός παίκτης. Έτσι είχε πολύ χρόνο να διαβάσει την ξένη κλασική λογοτεχνία και να μάθει σε καλό επίπεδο τρεις ακόμη ξένες γλώσσες (Γερμανικά, Αγγλικά και Γαλλικά), αφού Ιταλικά και Ισπανικά ήδη γνώριζε. Έζησε έντονη φοιτητική ζωή, γράφτηκε μέλος σε φοιτητικά σωματεία, που σκοπός τους ήταν η μόρφωση ιπποτικού χαρακτήρα, με πειθαρχία και σωματικές σκληραγωγίες. Απόκτησε και μια χαρακιά στο μάγουλο από φοιτητική μονομαχία, από τις πολλές που πήρε μέρος και συνηθίζονταν τότε. Στην Ελλάδα, άφηνε πάντα γένια για να κρύβει αυτή τη χαρακιά. Οι δικοί του τον κάλεσαν πίσω στην Κέρκυρα το 1884.

Το έτος εκείνο ασχολήθηκε περισσότερο με τη λογοτεχνία, κοντά στους φίλους του της «Αναγνωστικής Εταιρείας», αλλά αναπολούσε την έντονη ζωή στη Γερμανία και το επόμενο έτος ξαναγύρισε στο Μόναχο. Υποσχέθηκε ότι θα επιστρέψει διδάκτορας.

Νεανικοί έρωτες και η ενασχόλησή του με το σκάκι (υπήρξε ιδρυτής του Σκακιστικού Συλλόγου του Πανεπιστημίου του Μονάχου το 1886), τον έφεραν σε από-

πηγή

[43]

γνωση γιατί τα χρόνια περνούσαν και δεν κατάφερνε να αποφοιτήσει. Τότε βρέθηκε θέμα σχετικό με τη σύγκριση Βυζαντινών κειμένων και ένας Γερμανός φίλος του από τη σκακιστική ομάδα, που είχε τελειώσει διδακτορικό στη Βυζαντινολογία, τον βοήθησε. Ένα χρόνο έμεινε στο Μπρεσλάου, όπου ζούσε ο φίλος του Ζέγκερ και μελέτησαν τα Βυζαντινά κείμενα. Ταυτόχρονα έπαιξε σε δυό πρωταθλήματα σκάκι. **Την ίδια χρονιά, που πήρε τον τίτλο του διδάκτορα (1890), κέρδισε και τον τίτλο του πρωταθλητή Βαυαρίας στο σκάκι.**

Το 1890 επέστρεψε οριστικά στην Ελλάδα. Την περίοδο, που ακολούθησε, οι Γερμανοί φίλοι του δεν τον ξέχασαν. Μεταφράζουμε από το φυλλάδιο για τα δεκάχρονα του Σκακιστικού Συλλόγου του Πανεπιστημίου του Μονάχου, κείμενο σχετικό με το Μαβίλη, όπου γίνεται και παράπλευρη σύγκριση ανάμεσα στις φυσικές ελληνικές και γερμανικές αρετές :

« ... Το γεμάτο λεπτότητα παιχνίδι του δόκτορα Μαβίλη ήταν, από τις πρώτες μέρες του Πανεπιστημιακού Σκακιστικού Συλλόγου, το απαραίτητο συμπλήρωμα στον πιο σταθερό τρόπο παιχνιδιού του δόκτορα Ζέγκερ, ο οποίος έδινε περισσότερη βαρύτητα στην ορθότητα του τέλους μιας παρτίδας παρά στην ορμητικότητα της αρχής και τη μαχητική διεξαγωγή επιθέσεων. Οι κύριοι Μαβίλης και Ζέγκερ δεν είναι μόνο από σκακιστική άποψη, αλλά και γενικότερα από ανθρώπινη και σπουδαστική, το «ζευγάρι των Διόσκουρων», που φρουρούν τις ιστορικές πύλες του Πανεπιστημιακού Σκακιστικού Συλλόγου του Μονάχου».

Μετά την επάνοδό του στην Κέρκυρα, συνέχισε να ασχολείται με τη λύση σκακιστικών προβλημάτων σε ξένες εφημερίδες, που έρχονταν κάθε Κυριακή στην «Αναγνωστική Εταιρεία Κέρκυρας», της οποίας ήταν πλέον γραμματέας.

Έχοντας «πάρει ζεστά» το πνεύμα των Γερμανικών Πανεπιστημίων, όπου «μόρφωση και ζωή ήταν αλληλένδετα», γράφτηκε στην «Εθνική Εταιρεία», μια οργάνωση που είχε διεισδύσει στην ελληνική κοινωνία και είχε σκοπό την απελευθέρωση των ελληνικών εδαφών, που παρέμεναν υπό οθωμανική κατοχή.

Το 1896, έφυγε για την Κρήτη, μαζί με τον ανηψιό του Πολυλά Κωνσταντίνο Θεοτόκη, τον παλιό του συμφοιτητή Σωτηριάδη και πολλούς στρατιωτικούς, για να ενισχύσουν το εκεί επαναστατικό κίνημα.

Το 1897, επικεφαλής σώματος εβδομήντα ανταρτών, που ο ίδιος στρατολόγησε, πολέμησε για την απελευθέρωση της Ηπείρου σε έναν πόλεμο - παρωδία, στον οποίο είχαν παρασύρει την κρατική ιεραρχία οι φλογερές ιδέες της «Εθνικής Εταιρείας».

Η αποτυχία του πολέμου του 1897 του έκοψε τα φτερά, όπως σε όλους τους Έλληνες. Για πολλά χρόνια είχε γίνει σκιά του εαυτού του, είχε απομακρυνθεί από τα κοινά, πλην μιας πρωτοβουλίας το 1902 να μην εγκατασταθεί καζίνο για τυχερά παιχνίδια στο νησί της Κέρκυρας. Ήταν τότε που έγραψε τα περισσότερα ποιήματά του, αλλά δεν τα δημοσίευσε.

Μετά την ανάμιξη του στρατού για επανακαθορισμό του Ελληνικού Κράτους το 1908, γεγονός που κατέλυε προσωρινά τη δημοκρατία, αλλά έφερνε νέες προοπτικές, πείσθηκε να συστρατευθεί με τις ιδέες του Ελευθέρου Βενιζέλου και απέκτησε ξανά αισιοδοξία και ελπίδα. **Στις εκλογές του 1910 για αναθεώρηση του Συντάγματος, οι φίλοι του τον πίεσαν να θέσει υποψηφιότητα και εξελέγη βουλευτής με το κόμμα των Φιλελευθέρων του Ελευθέρου Βενιζέλου.** Ο λόγος του στη Βουλή, στις 26/2/1911, για την υποστήριξη της δημοτικής γλώσσας, δημοσιεύεται στα «Απαντά» του και έχει μείνει ιστορικός. Εκεί, απαντώντας στην κατηγορία των υποστηρικτών της καθαρεύουσας ότι η δημοτική είναι χυδαία γλώσσα, είπε το γνωστό: **«χυδαία γλώσσα δεν υπάρχει, υπάρχουν χυδαίοι άνθρωποι...».**

Τον Οκτώβριο του 1912, στον πρώτο Βαλκανικό πόλεμο, όταν καταλήφθηκε η Θεσσαλονίκη, ζήτησε από τον καθηγητή πλέον Πανεπιστημίου Γιώργο Σωτηριάδη να τον διορίσει δημοδιδάσκαλο σε χωριό της Μακεδονίας, ενώ ο Σωτηριάδης ήθελε να τον κάνει Γυμνασιάρχη στη Θεσσαλονίκη. Και έτσι ...χάλασαν οι σχέσεις τους !

Σειρά είχαν τα Γιάννενα να προσαρτηθούν στο Ελληνικό κράτος. Σε ηλικία πενήντα τριών χρόνων πήρε μέρος στην εκστρατεία απελευθέρωσης της Ηπείρου, ως

λοχαγός σώματος Ελλήνων και Ιταλών εθελοντών υπό τον Επτανήσιο Αλέξανδρο Ρώμα. Σκοτώθηκε στο ύψωμα του Δρίσκου στις 28 Νοεμβρίου του 1912. Τα Γιάννενα έγιναν ελληνικά στις αρχές του 1913.

Πολλά έχουν γραφτεί για τη θυσία του Λορέντζου Μαβίλη, μετά την οποία όλοι τον παραδέχτηκαν ότι ήταν άνθρωπος των έργων και όχι άνθρωπος των λόγων, όπως συνήθιζαν να πιστεύουν για τους διανοούμενους. Ο Μαβίλης ήθελε να λέγεται «σκακιστής» γιατί ήταν από τους πρωτοπόρους στο παιχνίδι αυτό. Αφιέρωσε πολλά για το χόμπι του, σε μια εποχή που και στην Ευρώπη δεν υπήρχαν πολλοί οργανωμένοι σκακιστικοί σύλλογοι και Ομοσπονδίες. Αγωνίσθηκε για να φτιάξει το Σκακιστικό Σύλλογο του Πανεπιστημίου του Μονάχου στη Γερμανία και συντήρησε το σκάκι στην Αναγνωστική Εταιρεία Κέρκυρας. Συνέθεσε σκακιστικά προβλήματα. Έπαιξε με πολλούς καλούς σκακιστές της εποχής του (ακόμη και με το μελλοντικό Παγκόσμιο Πρωταθλητή Εμμανουήλ Λάσκερ) και απέκτησε καλούς φίλους στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Αντιθέτως, ο Μαβίλης, λόγω της σεμνότητάς του και γνωρίζοντας ότι υπήρχαν πολλοί παλιότεροι και καλύτεροι από αυτόν, αισθανόταν αμηχανία όταν τον αποκαλούσαν «ποιητή». **Λίγα ποιήματα έγραψε και λίγα δημοσίευσε όσο ζούσε.** Συχνά υπέγραφε με ψευδώνυμα, όπως «*Λάμπρος Γραικός*».

Όταν ήταν βουλευτής στην Αθήνα, αρκετοί τον προέτρεψαν να δημοσιεύσει μια συλλογή με ποιήματά του. Ξεκίνησε να τελειοποιεί τα παλιά του ποιήματα, αλλά δεν ολοκλήρωσε την προετοιμασία, γιατί τον πρόλαβε το καθήκον προς την πατρίδα. **Τα ποιήματα δημοσιεύτηκαν, μετά το θάνατό του, από τους φίλους του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και Ειρήνη Δενδρινού. Τα περισσότερα ποιήματά του ήταν «σονέτα».**

Από τις αρχές της «σκακιστικής» ιστορίας, όλοι οι ρομαντικοί θέλησαν να συσχετίσουν την ποίηση με το σκάκι και, ιδίως, με τα σκακιστικά προβλήματα. Το «σονέτο» είναι είδος ποιήματος, που ξεκίνησε από την Ιταλία και έχει δυό τετράστιχα (που θέτουν ένα πρόβλημα) και δυό τρίστιχα (που το λύνουν). Στο σονέτο, όπως και στο σκακιστικό πρόβλημα, συναντάμε: α) θεμελιώδεις κανόνες, β) οριακές καταστάσεις, που η ανάδειξή τους αποκαλύπτει ομορφιά, γ) καλλιτεχνία και «λεπτοδουλειά» στη διαμόρφωση.

Στην τελευταία του μάχη, στην κορφή του Δρίσκου της Ηπείρου, ο Μαβίλης είχε επάνω του ένα μπιλιετάκι όπου βρέθηκε γραμμένο ένα σονέτο. Το είχε πρωτοφτιάξει καιρό πριν, αλλά το διόρθωνε και το ξαναδιόρθωνε.

Ένα ανολοκλήρωτο ποίημα είναι «δείγμα ρομαντισμού», έγραψαν για το Σολωμό... Είναι, όμως και αφορμή για συνέχεια.

1879

1882

1885

Αν ο ποιητής σκοτωνόταν, κάποιοι θα προσπαθούσαν να μελετήσουν το ποίημα που άφησε πίσω του. **Με αυτόν τον τρόπο επεδίωξε ο «παιχνιδιάρης όσο και βαθύς στην πέννα Μαβίλης» να παραμείνει ζωντανός στη μνήμη όσων έκαναν μαζί του το «Ταξίδι» και συγκινήθηκαν από το έργο του.**

Ταξίδι

Σου άρεσαν τα σονέτα μου και αγάλι
αγάλι εψυχοπόνεσες κ' εμένα
κ' εχάρισές μου, ομορφομάτα, μ' ένα
φίλημα, την καρδιά σου τη μεγάλη.

Ποιος ερράγισε τ' άλικο ανθογυάλι
και αντίς αίμα νερά θωρώ χυμένα
και τ' άνθια της αγάπης μαραμένα;
Είχε ο γιαλός της γλύκας γυρογυάλι;

(γραμμένο στο ίδιο πλοίο)

Μισοκρύβεται έν' άχαρο βιβλίο
σκοπισμένο, παλιό, στο ύστερο ράφι
το εδιάβασες μια μέρα σ' ένα πλοίο

και δεν καλοθυμάσαι ούτε τί γράφει.

Μια στάλα ζωής πιωμένη σόχει
κι' ακόμα δεν το παραρρίχνεις, όχι.

Ο Λορέντζος Μαβίλης υπήρξε συνεπής στις αρχές του και ευγενής σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του. Παραφράζοντας τον «αφορισμό», που περιέχεται στο λόγο, που εκφώνησε για την υποστήριξη της δημοτικής γλώσσας στη Βουλή (ότι «*χυδαία γλώσσα δεν υπάρχει, υπάρχουνσι χυδαίοι άνθρωποι...*»), μπορούμε να γράψουμε ότι «ευγενή αθλήματα δεν υπάρχουν, υπάρχουν ευγενείς άνθρωποι». Από αυτήν την ευγένεια παίρνει και το παιχνίδι-άθλημα του σκακιού. Γιατί επέλεξαν να ασχοληθούν μαζί του ευγενείς άνθρωποι όπως ο Λορέντζος Μαβίλης.